

Пролог

Жив собі чоловік, і раптом його не стало. Було в нього не надто хороше життя, а тому в його беззмістовних думках зустріч зі смертю не займала особливого місця. А була ж неминуча, як похмілля після ударної порції нерозбавленої горілки з усміхненим пивом кольору погано залікованого гепатиту.

Наступна зупинка після природної і не занадто болючої зупинки серця була, як не дивно, в раю, на чистій, змащеній сірим асфальтом вулиці, що пахла недавнім чевонощоким світанком.

Не встиг він замислитися, що робити далі і чи не тимчасова це зупинка — себто чистилище, — як зі спини до нього підійшов старець. Гострий запах м'яти й лаванди — так пахне вже не перша свіжість, намагаючись довести, що вона нікуди не зникає; дрібні зуби, рівні й міцні, — справжній кошмар ортодонта та мрія білявих матерів, — прим'ята сонцем усмішка і спокій на обличчі.

— Вітаю вас, новий громадянине раю, — сказав старець і зовсім не усміхнувся. Якби чоловік залишався у фізичному тілі, то відчув би дрібні краплі на спині від дивного велюрового голосу. Незрозумілий страх м'яко огорнув його зсередини. — Я тут для того, щоб виконати три ваші найпотаємніші бажання.

— Ах, — полегшено зітхнув чоловік і потягнувся витерти уявну спину. — Ну що ж, а й правда. Я ж в раю.

Старець не відповів. Він мовчав в очікуванні й усім своїм відстороненим виглядом давав зрозуміти, що не бажає розтрачувати жодного слова даремно. Тільки у справі, громадянине, тільки у справі зібралися тут. Не для ахів і охів. Чоловік не довго збирався з думками й, озируючись на своє втрачене злодійкувате життя, визначився швидко. Всі його бажання, намагаючись випередити одне одного, м'яко вишикувалися в голові. Не дай же бог цього самого, щоб старець встиг передумати.

Чи раптом йому документик ще не прийшов. З гріхами-то. Потрібно спішити.

— Значить, перше: я хочу величезний шикарний будинок. З найкращим і найдорожчим ремонтом. І щоб там був гараж, і рівенький зелений газон, як в цих, у Швейцаріях, і мармурова огорожа, і сигналізація, і камін, і щоб затишно завжди і чисто було, — швидко протараторив чоловік, а в голові його раз у раз зринали деталі шорсткого смаглявого будинку. — Старець майже непомітно кивнув і своїм мовчанням змусив нового громадянина раю переходити до наступного бажання. — Потім хочу машину. Щоб найновіша іномарка, не абищо, зі шкіряним салоном. «Бентлі» якийсь чи «ламборгіні». І наостанок... — чоловік не замислився, він точно знав, чого ще хоче, але робив вигляд, що розмірковує. Сам не розумів чому. — Хочу дружину. Красиву, струнку, худу, з шикарним волоссям, з рожевими губами, щоб не старіла, завжди давала як слід, пекла пироги, та і взагалі добре готувати повинна, і щоб пиво носила, і добра була. З душею, — з долею виправдання, чоловік сухувато додав щіпку духовності в кінець прохання.

Старець знову кивнув, цього разу більш помітно, так що чоловік навіть відчув міцне здригання повітря. І не знав напевно, чи це його тіло скромно нагадало про себе прощальною конвульсією, чи то і справді стариган одним натяком впливав на цей тисячу разів дивний світ.

— Буде зроблено, — сказав старець і нарешиті усміхнувся. Краще б не усміхався. Чесна і зовсім хижачька хвиля заграла на скорчених сухих вустах. Наступної секунди усмішка зникла, і чоловік знову зітхнув із полегшенням, що згорнулося калачиком усередині шлунку. Здалося. Просто здалося. Врешиті-решит свого роду джетлаг дорогою в інший вимір ніхто не скасовував. А старець зробив один крок убік. І очам чоловіка відкрився його жаданий будинок: величезний, високий, стрункий, з карамельним новеньким дахом, цукатовим газоном і вершковою доріжкою, що весело виляла до огорожі. Все в цьому будинку було прекрасно, і навіть краще, ніж могло бути в його найсміливіших і найдорожчих мріях.

А ще там стояла дружина. Треба було народитися сліпим, щоб не розгледіти її блискучу і навіть трохи подіумну вроду. Соковита смуглява красуня, платинові локони над упертими гостроносими

грудьми, величезні блакитні очі, млосні підкручені вії, натягнутий щільний бутон рожевих губ, стрункий пісочний вигин талії і плавний перехід у тугі зібрані стегна. Чоловік був упевнений, що відчув цілком земне збудження, побачивши здалека свою майбутню жінку. Йому хотілося якнайхутчіш відчутти плюшевий дотик цих губ до свого обличчя. І не тільки до обличчя.

Чоловік якраз хотів спитати старого про машину, але не встиг, адже той ще раз зробив крок убік, і за його спиною з'явилася новенька, чарівна, із солодким полірованим лоском іномарка. Ні моделі, ні бренду чоловік не розгледів, та й навіщо? Машина була дивовижна, і стариган вправно, одним рухом очей підитовхнув його до дверей з боку водія. Відчуття в машині були схожі на перші осмислені дотики до жінки: ніжна текстура шкіри, прохолодність податливого голого тіла, безмовний трепет перед випадковою, майже несвідомою ласкою. Розгладити й без того натягнуте тіло салону, торкатися його спітнілими пальцями, помістити огрядний стан у зручне сидіння, що наче обіймає ззаду, поцілувати ідеально відполіроване кермо в його каштанові невиразні вуста, і — перший рух вперед, до гнучкого дорожнього кільця. Воно виникло казна-коли, принаймні до цього моменту чоловік його не помічав, і розтягнулося по периметру з простирадлом жовтих тюльпанів усередині.

Іхати до будинку зовсім трохи, ледве один кілометр можна було наскрябати із цієї мізерної відстані. Пішки б пройтися, чесне слово, але як же утриматися від простого плотського блаженства опинитися у своїй машині — з дуже виразним цитрусовим запахом салону — і перед дружиною покрасуватися одним махом? Думка про жінку солодко ударила в пах, і чоловік, незважаючи на чітку траєкторію руху машини, стиснув кермо міцніше.

Плавно, з муркотливим гулом мотора заїхати на кільце — в'язкий запах весняних тюльпанів делікатно підитовхнув щипку свіжості до вікна — і м'яко, не відчуваючи зміни в швидкості, підїхати до сутулих воріт. Ще крок, ще метр, ще два кроки, наполегливий дотик до гальма, а красуня-дружина бавовняними ніжками біжить по білій доріжці назустріч коханому чоловіку. Немов грайливе, веселе, в розмазаних плямах телятко, ще сліпе до абсурдної жорстокості світу, якому для чогось знадобилося його ніжне м'ясо.

Чоловік із приємною, м'якою силою натиснув на гальмо, насолоджуючись незвичною податливістю педалей, — він-то за життя їздив лиш на вередливих втомлених шкапах і не звик до сонно байдужої, механічної покірності.

Але ось що дивно — гальмо солодко зіткнулося майже в лоб з підлогою і не спрацювало.

Чоловік не зрозумів, що сталося — може, не дотиснув? Та ні ж, точно дотиснув, майже впритул, а машина сонно покотилася далі, в напівдрімоті завертаючи на те ж саме акуратною фігурою здиблене кільце. У дзеркалі заднього виду застрягла здивована усмішка дружини і її коротка випрасувана сукня з візерунком у матову синю квіточку. І скляна пляшка пива міцно, немов немовля, притиснута до грудей тоненькими, пастельними пальчиками.

— Не може бути, дурість яка, — шепотів собі чоловік, усім своїм напруженим тілом знаючи, що зовсім не дурість. І не гра уяви. І не сон, і зовсім не пластмасова кома. Він проїхав ще декілька кругів, потім — ще, а потім — ще. І з кожним новим разом не змінювалося абсолютно нічого. Все той же впевнений запах оббілованих тюльпанів, акуратна зачіска дружини і її плюшева напівусмішка, смугасті стіни омертвілого в заході сонця будинку. Усією мислимою і немислимою силою, огрядною потужністю тіла навалитися на гальмо, щоб наступної миті переконатися в тому, що нічого не змінилося. Лише одного разу стався короткий збій в зацукрованій парадигмі реальності: на тому ж місці, що і раніше, з'явився старець. Він більше не ховав сухої, хижацької усмішки. Вона на смерть приклеїлася до його рожевоцокого шорсткого обличчя.

І тоді чоловік нарешті зрозумів, що потрапив не в рай. Він опинився в справжнісінькому пеклі.

Бо істинне пекло не приймає ні з демонами, ні з котлами окропу, ні з вогняними кручами. Пекло менш прозаїчне і дуже навіть буденне, зрозуміле.

Бачити своє щастя, нехай лиш гіпотетичне, здалеку — якщо бажання душі й розуму сприймати за щастя — і при цьому ніколи не бути щасливим. На відстані витягнутої руки — це все ще далеко.

Яка витончена насмішка Бога.

Розділ 1

Воно

Сьогодні ввечері кімната кишіла дивним смородом, тьмяною павутиною вчорашньої вечірки та шумом води у ванній кімнаті. Ще вчора у цьому приміщенні можна було почути музику, сміх, дурнуваті телефонні розмови — типові для дівчат, які нарешті після затишку чи то задушливості батьківської домівки спробували на смак свободу. А ще тут можна було відчути запах свіжовипраної білизни та дешевих парфумів — на одязі, у волоссі, на зап'ястках — тут парували нервові очікування юності та перші жорстокі розчарування через те, що хтось не відповів на дзвінок чи невдало пожартував.

А сьогодні все це вже не мало жодного значення.

Якби ж то повернути вчорашній день із його дешевими травмами, пакетованим вином і незрілими бажаннями.

Дівчина звернулася калачиком на своєму ліжку.

Вчорашній алкоголь випарувався разом із залишками енергії в її тілі.

Голова тріщала, але вона не могла навіть встати, підійти до шафи і витягнути звідти таблетку від головного болю.

Навіть найменший рух зараз здавався титанічним зусиллям.

Підібгати під себе ковдру чи спертися зручніше на подушку.

Ні, навіть думка про це виснажувала і без того слабке тіло.

Скільки разів вона обіцяла собі, що більше не буде.

Не доторкнеться, не спробує знову, пересилить себе і відмовиться від чергової порції.

Протягом останнього місяця їй не раз снилося, що так і буде: на вулиці до неї підходить один із тих хлопців, що тепер постійно чекають на її появу, мило усміхається тонкими пружними вустами — не потрісканими і зневодненими, як тепер вона постійно помічала у себе в дзеркалі, і простягає пакетик.

А вона усміхається у відповідь і хитає головою. Мовляв, ні, не сьогодні. Хлопець знижує плечима — розчарування приховати складно, але нічого страшного, й таке буває — і переходить на іншу сторону вулиці. Шукати успіху.

Так було уві сні. А в житті — все навпаки. Вона витрушує із рюкзака залишки своїх кишенькових грошей і швидко простягає йому руку, а в другій — полегшено відчуває важкість маленького рятівного пакетика.

Ще тільки сьогодні. Ще один раз. Завтра більше не буду.

Чесно. Обіцяю. Присягаюся. Вона говорить із собою і знає, що більше ніхто її не чує. А значить, завтра можна домовитися знову.

Із собою завжди можна домовитися знову.

— Йдеш з нами? Там вечірка на четвертому поверсі, — вона чує голос однієї зі своїх сусідок. Лише чує, а не бачить, бо старається зайвий раз не впускати світло у втомлені очі.

А також намагається не помічати їхніх стривожених поглядів щоразу, коли вона повертається в кімнату. Зрештою, вона теж тут живе і має право робити все, що їй заманеться. А вони обоє можуть простувати вслід за своїми високоморальними принципами.

Вони ніколи не зрозуміють, як із цим важко впоратися.

Можна закластися, що вони ніколи не відчували на собі триповерхової втоми, що навалюється на неї щоранку і придушує до землі таким велетенським тягарем, що його ні витримати, ні досягнути до кінця.

І тільки декілька солодких порошинок на язиці можуть стати її союзниками у цій боротьбі.

Тільки вони можуть дати їй омріяну свободу — відчувати своє тіло так, ніби воно пливе, рухається на всю потужність, струмує силою.

Раніше вона могла жити й без цього. Легко. Бо коли любиш і думаєш, що люблять і тебе, все тіло витягується й наповнюється. Не потрібно додаткових стимуляторів — ні кави, ні алкоголю, ні музики, ні пакетиків з-під спітнілих пальців — все навколо стає лиш декораціями у п'єсі, які можна легко прибрати зі сцени, і в сутності нічого не зміниться.

В Біблії сказано, що любов усе прощає й терпить.
Але насправді Біблія — всього лиш книжка, а любов — це і є релігія.

І неможливо вирізати її зі свого тіла, якщо вона намертво застрягла там і сплелася з усіма життєво важливими органами, та навіть більше — з життєвою силою, яка піднімала зранку з ліжка.

Більше не підіймає. Все було обманом.

Краще не думати про це. Знову. Занадто болить.

Вона із запізненням махнула головою сусідці, яка, напевно, все ще очікувала відповіді. А тоді наважилася розплющити очі і зрозуміла, що в кімнаті вже нікого немає. Певно, подумали, що вона спить. Нехай.

Їй треба підготуватися до завтрашнього семінару. Їй терміново потрібно перемкнутися, взяти себе в руки та хоча б піднятися з ліжка і вмити обличчя — вона не може до кінця життя лежати тут.

А для цього потрібно всього декілька порошинок. Відчути, як вони солодко тануть на язиці. Як один з перших поцілунків, коли вона ще не усвідомлювала, що кінець близько, а спільного майбутнього у них немає.

Сьогодні ще один раз. Останній. Чесно. Більше не повториться.

Хлопець на вулиці був не той, що зі сну.

Певно, новий заступив на зміну. Або попередній переїхав в інший район. Їх тут завжди багато — роблять вигляд, що прогулюються, відпочивають на подвір'ї чи змішуються з натовпом щебетливих студентів, що живуть в гуртожитку — одним словом, роблять свою справу максимально непомітно. Але її натреноване око вже звикло розрізняти їх. А вони теж помічають її погляд — це не складно.

Тіні під очима, сухі губи, очі, що бігають з одного краю вулиці в інший — такого клієнта жоден з них не прогадає. Тут все ясно.

Надворі вже вечоріло. Потроху згасав день.

— Тобі скільки? — спитав білявий хлопець навпроти. Вона стояла біля дерева під вікном гуртожитку — це було місце, де

найкраще можна було сховатися від чужих очей. Темне, неосвітлене, водночас — достатньо просторе і безпечне.

— Один, — вона простягнула йому кілька зім'ятих купюр. Це були останні її гроші на тиждень, але воно того варте.

— Можу дати два з хорошою знижкою, — спробував він і показав їй два пакетики.

— Не треба. Це востаннє, більше не буду, — дівчина облизала сухі губи. Нарешті вона сказала про це вголос бодай комусь, нарешті висловила свій намір облишити це, — не тільки собі, а й іншій людині. Навіть якщо це чужинець, якого вона вперше в житті бачить.

Хлопець кивнув. В його очах не було ні розуміння, ні співчуття.

Щодня він чув цю фразу — навіть формулювання одне й те саме — десятки, а то й сотні разів. Дивлячись, як день піде.

— Як скажеш, — він взяв гроші і простягнув їй пакетик з дрібним білим порошком. — Якщо передумаєш, звертайся.

— Не передумую, — вона спрагло вхопила пакетик. На секунду їй здалося, що його вміст може розсипатися. Але ні, все добре: цілий і неушкоджений. Хлопець кивнув: і це він чув не раз і не два. В такі моменти сперечатися чи тиснути не потрібно: головне, щоб вона запам'ятала його обличчя і зверталася знову. А в тому, що ця мала повернеться, у нього сумнівів не було: з цим не просто зав'язати.

Сам він цю гидоту ніколи у рот не покладе, хоч і за всі гроші світу.

Скільки разів він вже спостерігав, як цей пакетик з разу в раз перетворює ще недавно спраглу, живу людину на розмитий образ.

Роботка, звісно. Ворогу не побажаєш.

Але що поробиш — їсти треба.

Цілу годину вона почувала себе так, ніби потрапила в рай.

Дівчата пішли на вечірку і ще не скоро прийдуть назад, але їй не хотілося повертатися у свою кімнату, що тхнула її слабкістю.

Не зараз.

Вона вирішила за краще залишитися там, під деревом.

Де ніхто не може її побачити й почути.

Улюблене місце.

Вона майже фізично відчувала, як кров рухається судинами, як гарячково пульсує серце, як плавно розкачуються в мозку її думки.

Більше не відчувала себе слабкою.

Хотілося загорнутися у це відчуття, наче в тяжку перину, і залишитися в ньому назавжди.

Пустий пакетик випав з пальців, і вона піднялася. Повільно, з насолодою витягнулася вздовж дерева, усвідомлюючи кожен свій м'яз. Тільки зараз до неї повернулося відчуття власного тіла.

Розуміння того, що воно справді належить їй.

На вулиці було так тихо, так спокійно, як і всередині неї, тільки з протилежних вікон струменіло світло і долинали здалеку звуки гучної музики і п'яних розмов.

Тепер вона може усе. Все можна змінити, наздогнати.

На вихідних треба провідати батьків. І прогулятися містом.

І сходити на нову виставку, що відкрилася нещодавно в музеї античних мистецтв.

І можна почати бігати зранку. Може, так їй буде легше відмовитися від додаткової дози стимулятора.

І прочитати книжку, яку їй подарували ще з місяць тому.

Подарували... без підпису, але вона знала, хто це був.

За декілька тижнів до того, як вони остаточно порвали.

Але зараз цей біль був десь поза межами її сприйняття: він не вписувався у ту легкість, що парувала її тілом, наче літня хмаринка.

Вона почула недалеко від себе обережні кроки: напевно, хтось зі студентів вийшов на перекур. Під алкоголем часто хочеться палити.

Кроки наближалися, але їй не хотілося обертатися.

Було так легко й спокійно, що вона прагнула ще трохи продовжити це відчуття і не пускати більше нікого у своє поле зору.

Вона стояла з напіврозплющеними очима.

І через декілька секунд не стільки побачила, як відчула біля себе чужу мовчазну присутність.

Їй не хотілося говорити. Думати. Напевно, хтось знайомий.

Постойть поряд, зрозуміє, що вона хоче залишитись сама, і піде геть.

Принаймні на це вона сподівалася. Їй зараз не до розмов.

Наступної миті вона відчула, як чуже тіло впирається в неї і рука в латексних рукавицях затиснула її долоні у своїх. Вона перелякано розплащила очі, під шлунком виросла тривога, але вона нічого не побачила: занадто темно. Перша думка була про те, що, напевно, хтось випив зайвого і прийшов сюди до неї залищитися. Силою.

Вона спробувала відштовхнути нападника, але нічого не вдалося: її тіло було занадто розслаблене, обімліле від наркотика. Та й у звичайному житті вона особливою силою не відрізнялася. Долоня у рукавицях затиснула їй рота, а один палець просунула поміж зубів.

Дивовижні ігрища мозку: перше, що спало на думку, — це візит до стоматолога, бо присмак і прохолодний дотик до слизової воскресив у пам'яті рандомні, хоч і не потрібні зараз сенсорні спогади.

Дівчина ще спробувала опиратися, в ній наростала паніка.

Але нічого не відбувалося: її просто зажали усім тілом під деревом.

Мозок активно перебирав варіанти, але занадто відсторонено.

В голову заповз туман — звичний, як це завжди і бувало за годину чи півтори після прийому чергової дози. Вона була суттєво вища за нападника, але сили й гнучкості у її тілі було недостатньо.

Запах був знайомий, занадто знайомий, але такими парфумами багато хто користується — вони зараз на піку популярності. Очі все ще не могли нічого розгледіти, тільки впиралися у заповнений кимось чорний простір перед собою.

— Це ти? Що ти робиш? — дівчина пробурмотіла нечленороздільно, бо її рот все ще був затиснутий чужою рукою, але вона була впевнена, що її зрозуміють — бо під рукою

залишалося ще трохи вільного простору. А може, це такий спосіб повернення...

Вона вхопилася за цю рятівну ниточку, їй хотілося вірити.

Якщо хочеться внести такого різноманіття у стосунки, то вона зовсім не проти. Головне, щоб минуле повернулося.

Нападник відсторонився, але не впускав її зі своїх рук.

Волосся. Здається, що волосся таки справді схоже, хоч до кінця і важко роздивитися. Вона зітхнула з полегшенням: це таки правда.

Вони знову будуть разом. Розрив не міг бути правдою.

Одну її руку зумисно звільнили, і вона простягнула пальці до обличчя. Яке щастя — знову мати право торкнутися його. Дівчат вдома немає, вони допізна будуть на вечірці: можна піти туди, замкнути двері, зняти одяг і знову відчувати одне одного кожною клітиною. На неї нахлинуло збудження, і вона потягла чужу руку, яка ослабила хватку, під свою спідницю. Чужі пальці метушливо, але впевнено потягнулися до неї. Вона знову торкнулася рукою до обличчя і почала гладити його з усією ніжністю, що наросла з того самого дня, коли вони востаннє це робили. Пальці перебирали тонку, ніжну шкіру — так, вона справді не помилилася, це обличчя неможливо сплутати з жодним іншим, навіть у суцільній темряві.

Але... щось було не так. *Не зовсім так.*

Вона відсторонилася. І у вікні на першому поверсі раптом увімкнули світло.

Її очі розширилися від жаху й адреналіну: але нападник знову схопив її і не давав зробити жодного кроку. Жодного руху.

Якби ж то навпроти стояв демон.

З чорним обвугленим тілом, скорченими пальцями і натягнутою до лоба лінією брів.

Якби. Тоді на душі стало б хоч трохи легше. Тоді все було б ясно і зрозуміло, навіть цілком допустимо.

Які можуть бути претензії до абсолютного зла? Зло не усвідомлює себе. Зло влаштоване так, що інший спосіб існування для нього неможливий. Зло не знає своїх справжніх мотивів; зло не сприймає все, що вибивається з парадигми, очевидної для нього ще з народження. Зло передбачувано прямолінійне.

Хіба можна звинувачувати хижака в тому, що він хоче свіжого м'яса?

Хіба можна звинувачувати акулу за те, що її приваблює запах крові?

Хіба можна викликати співчуття у голодного звіра?

Але навпроти абсолютно точно, всупереч всім законам фізики, стояв не демон.

Це була людина. Жива, справжня людина.

Можна було навіть розгледіти декілька склеєних волосин у нашвидкуруч змайстрованій зачісці, мімічну зморшку, надійно приховану над складеними вустами, смугляву родимку на правій щоці, нитку, що нахабно визирала з потертої куртки, солонуватий рожевий язик, що раз у раз облизував стрункий ряд молодих зубів.

В очах цієї істоти не було нічого — навіть насолоди. Не було осмисленого тріумфу, домінування, екстазу, жодного знаку задоволення від того, що відбувалося.

В цих очах було так пусто і тривожно, що навіть страх, паралізований їхньою безоднею, не наважувався заскрипіти. Наче боявся ту безодню розбудити.

Але страх не міг так довго ховатися. Він мусив рано чи пізно торкнутися підборами нервів. Зірватися на крик чи бодай спробувати — задалегідь знаючи, що безрезультатно — благати. Просити про відстрочення, просити ще декілька бездарно прожитих хвилин і спогадів про назавжди розбиті мрії, яким не судилося воскреснути в живих декораціях. Ще хоч трохи надихатися осіннім повітрям, глянути на такі кохані краєвиди за вікном — раніше вони драгували, бо нагадували, що хтось живе кращим життям, а зараз вони були цінніші за всі мільярди світу, якби тільки не забирали життя, якби тільки це виявилось жахливим сном, якби тільки можна було прокинутися і посміятися над своїм же спітнілим тілом і обійняти мокру подушку вільними руками, якби тільки залишитися сьогодні ввечері у своїй кімнаті подалі від цього місця, від цього пустого обличчя навпроти. Боже.

І коли крик все ж таки спробував зірватися з її легень, щось у цих очах змінилося.

У них з'явилося ледь помітне розчарування.

ВОНА

За вікном лагідно зажеврив осінній світанок, і тоді Михайліна¹ врешті вирішила, що настав час піднятися з ліжка. Минув уже понад рік з тих подій, а ще не було жодної ночі, щоб вона не прокинулася саме о четвертій ранку — не було потреби навіть дивитися на годинник — вона точно знала конкретну годину.

Їй не снились кошмари. Їй взагалі нічого не снилося. Сни були чорні й безбарвні, наче хтось вимкнув світло у неї в голові й наполегливо чекав четвертої, щоб увімкнути його знову.

Увімкнути тишу. А тиша роз'їдала.

Все життя, скільки себе пам'ятала, Михайліна засинала гола: будь-який шматок одягу драгував і заважав заснути. Тепер же голе тіло під простирадлом посилювало відчуття вразливості, а одяг — неважливо навіть який, бувало, що вона лягала в ліжко повністю одягнена — дозволяв створити ілюзію бар'єру між нею і зовнішнім світом. Все змінилося. Вона змінилася.

Але світ відмовився помічати очевидні зміни, які відбулися з нею. Всі прийняли рішення робити вигляд, що в сутності нічого не переінакшилося, все йде так, як і завжди, і вона — така, як і завжди. Така, як і була. Така, якою всі її запам'ятали. Така, якою всі її звали бачити.

Інколи, особливо коли вона спостерігала за цим любительським театром на чужих обличчях і знайомих також, їй щиро хотілося закричати їм в лице — наприклад касирці в супермаркеті чи продавцю в магазині — закричати, щоб вони нарешті оговталися і прийняли очевидне, але щоразу її щось спиняло, і вона лиш тихо кивала їм усім у відповідь, коли вони говорили про своє.

Вони кажуть, мовляв, тримайся, треба взяти себе нарешті у руки. Вона посміхнулася до себе кутиком губ і зневажливо фиркнула в застиглу тишу кімнати. «Якби це сталося з вами, — подумала вона. Але ні, вона не хотіла завершувати цю

¹ Михайліна — авторська інтерпретація імені героїні, що вказує на її словацько-українське походження.

думку. Не хотіла, щоб це сталося з кимось іще. Схопилася за нитку і викинула її у смітник. — Неважливо. Ми різні. Я — камінь, ви — пісок».

Михайліна витягнулася в ліжку і завмерла, втупившись в одну точку на стелі, що розширювалася і згорала. І хоч дівчина знала, що це всього лише оптична ілюзія, їй стало значно спокійніше. За вікном прокидається ранок. Треба перевірити, чи в квартирі все чисто. Чи зло не затаїлося в кутку.

Ця дурна звичка теж з'явилася трохи більше ніж рік тому. Це було дивно ще й тим, що всі події були далеко поза межами її дому, але невдовзі опісля вона перестала відчувати себе добре у своєму помешканні, поки першим ділом не перевірить зранку всі закутки і не пересвідчиться, що вона в квартирі одна, а всі вікна й двері надійно зачинені.

Маразм, якщо чесно. Пахне параноїдальним розладом.

Але Михайліна знала, що з нею все гаразд. Знала, що з її психікою все гаразд, незважаючи ні на що. Просто твердо знала і все. Багато людей проживають роки й при цьому не помічають самих себе, а вона поклала все своє єство на те, щоб досконало вивчити кожну клітину свого «Я». Часом це було непросто, бо доводилося йти в суцільні чорні нетрі й годинами розбирати найдрібнішу емоцію, обмацувати кожен закуток випадкової думки, вивчати механіку свого мозку і заново розбирати всі його деталі, але це завжди було варто того.

Михайліна вміла і любила бути *сама*. І в самотній тиші, і в задушливому гаморі натовпу вона почувала себе однаково добре. Вона ніколи не боялася розбирати себе на шматки і знайти всередині себе частку безодні. Це необхідність. Це база, без якої вона вже не уявляла саму себе.

Врешті настав такий момент, коли вона перестала розділяти людей на добрих і поганих, пустих і наповнених — досягнувши власну архітектуру, вона зрозуміла одне: шукати в людському існуванні лінійність, однозначність чи зацукровану логіку — прямий шлях до бездарно втраченого часу. У світі є занадто незначний відсоток абсолюту: майже в кожній людині, явищі чи предметі наявна щіпка конфлікту, і краще витратити час на те, щоб досягнути це, аніж на те, щоб зрозуміти.

Михайліна взяла до рук службовий пістолет — його так і не забрали поки що — і обійшла кожен закуток своєї квартири. Тихо, мов кішка, насторожено, непомітно, щоб жодна тінь не встигла зорієнтуватися. Вона завжди так рухалась, прислухуючись до кожного найдрібнішого звуку, очима вбирала розташування предметів і знаки на стінах, наче той сутінковий хижак, з надійно зібраними м'язами і чіткою механікою думок, які не губилися й не розбігалися в усі сторони, як у людей, що проживають життя і не помічають самих себе у верескливому натовпі власного внутрішнього потоку. Ні, Михайліна знала, що в такі моменти повинна бути добре змащеною машиною, з досконало налагодженою траєкторією руху і розумінням власних інстинктів, які ніколи не скривлять душею. На відміну від неї самої — адже людині властиво обманювати себе, щоб плавати в умовному комфорті. А Михайліна силою відучила себе від самообману, і навіть натяк на найдрібнішу неправду вона сприймала як виклик самій собі — з цим треба впоратися. Це треба зламати.

І вона ламала.

Коли вона зрозуміла, що в квартирі таки чисто, вона відкладала пістолет на обідній стіл у кухні і зняла із себе усе нічне вбрання. Тепер вже точно на душі стало спокійно. І вона більше не почувала себе беззахисною. Напевно, саме тому і виникла ця звичка — для того, щоб вчергове пересвідчуватися у власній силі і стабільності. Вона жива, порівняно здорова й у повній безпеці. Це основа.

На стільці залишилася вчорашня пачка сигарет, яка небережно випала з кишені, коли вона прийшла додому надвечір і довго задумливо сиділа й дивилась в одну точку. «Я мушу зрозуміти, що сталося зі мною», — такий був лейтмотив думок, і вони не хотіли йти рівним потоком, як зазвичай, бо ця тема досі була болючою. «Повернутися. Мені треба щось повернути. А що саме?» На цьому етапі мозок починав вперто брикатися, наче розтурхана кобила, і не хотів більше бути в її руках м'яким тістом, зручним і податливим інструментом. Не хотів.

«Треба вмитися», — подумала Михайліна і тоді зрозуміла, що не пам'ятає точно, коли останній раз приймала душ. Вона

любила подовгу застрявати під гарячою, наче той окріп, водою і думати про поточну справу, аж доки її пальці повністю не розм'якнуть, а під душовою кабіною не зберуться численні калюжі води.

«Треба викликати сантехніка», — думала вона щоразу, коли помічала наслідки своїх вмивань, але потім благополучно про це забувала і йшла у своїх справах.

Михайліна подивилася на свої пальці, на руки, на груди — це все було таким знайомим, таким рідним. Вона годинами сиділа перед дзеркалом — принаймні так було раніше, поки не вичила кожен сантиметр своєї шкіри. У собі вона не хотіла бачити таємниць. Вона усе хотіла розгадати. Усе з'ясувати до тих пір, поки тіло і сутність не стануть для неї розгорнутою книгою.

Тонкими, довгими пальцями вона зачепила сигарету і підійшла до газової плити, щоб підпалити. Вдома сірників не водилося, запальничок вочевидь — також. Вона не любила бачити зайві речі у своєму домі, зазвичай вони тільки відволікали, а їй необхідна була повна концентрація. І зараз теж. Хоча б це не змінилося. Тому якщо можна використати плиту для того, щоб підпалювати сигарети, то який сенс у додаткових знаряддях?

Чесно кажучи, перша сигарета після сну завжди була до чортів огидна. Тому вона викинула її і запалила другу. Немає сенсу зволікати, якщо можна плавно перейти на наступну ітерацію. І друга сигарета вже була до смаку. Так, як треба. Ще вона, звісно, не бачила сенсу прочиняти вікно. Особливо тому, що зранку вона завжди сиділа на кухні без одягу, і, незважаючи на те, що сором'язливість явно була не її слабиною, питання полягало ще у загальноприйнятих нормах моралі, якщо вже на те пішло. Дивно буде, якщо її побачать голою на балконі якись особливо ранні пташки — бігуни, студенти, що повертаються з вечірок над ранок, сусіди навпроти, які почали з понеділка медитувати спозаранку, нічні пташки у пошуках ранкової клієнтури, чи хто там ще може бути. Її обличчя час від часу зринало в новинах поряд із напарником — і хоча саме він з його ідеальною зовнішністю, з довершеним, біс би його забрав, кожним подихом і жестом — збирав усі призи глядацької симпатії, її теж нерідко впізнавали на вулицях. Нещодавно

в кав'ярні вона почула за спиною щебетання двох подружок: мовляв, дивися, це ота, що брала участь у розслідуванні потрійного вбивства, що це з нею сталося, прости Господи. Та коли Михайліна обернулася до них і попрямувала до виходу, їхні язички дуже швидко заціпилися. Не треба пояснювати, чому. Треба бачити. Та річ була не тільки в помірній публічності.

А в небажанні обривати вимуштрувану роками здатність до усамітнення в ранкові години. Не хотілося дивитися на чужі вікна, в очі вулиці, у передсвітланковий туман, бо усе це забирало фокус на себе. А вона хотіла залишатися в собі, хотіла бути наодинці з собою. Зараз ця звичка тільки стала в пригоді, тому що їй необхідно щось повернути. А що саме? Вона знову не змогла зловити думку: нитка опинилась в її руках, а потім швидко і якось зовсім непомітно щезала.

Тримаючи сигарету у вустах, Михайліна підійшла до газової плити, налила холодної води у кавник і поставила його на слабкий вогонь. Вона щиро любила ранкове очікування свіжої кави: в цьому було щось чітке, визначене і передбачуване. А те, що сталося рік тому, пішло зовсім не за планом. Вибилосся з колії. Вона не мала права на таку дріб'язкову помилку. Будь-хто, але не вона.

Хтось інший на її місці може й відмахнувся би від цієї думки, наче від настирливої комахи, але Михайліна вперто трималася за неї, смакувала її — вона звикла розрізати свою сутність на рівні половинки, як шматки святкового торта. Страх помилки не має жожного сенсу, бо це те ж саме, що боятися дня, який настане після ночі. Ніхто із цього життя бездоганним не повернеться. Якщо є куди повертатись.

З нею все було гаразд. Такою мірою, якою може бути гаразд у схожих обставинах. Вона була переконана в тому, що її психіка функціонує, як завжди, справно, загалом, як єдиний добре змазаний механізм — але сумнів таки закрадався, і це все більше починало її дратувати. Щось не так. А вона не звикла відмахуватися від себе, коли щось було не гаразд. На відміну від людей, які звикають себе не помічати.

Ранок дедалі більше проникав у кожну щілину кухні, і Михайліна незчулася, як просиділа у кімнаті понад дві години.